

Bijlage

Advies Transformatieagenda beschermd wonen en opvang 2017-2020 Regio Drechtsteden en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden Definitieve versie 19-10-2017

Op 9 oktober jl. heeft Marleen Houtepen, projectleider Beschermd Wonen en Opvang van de gemeente Dordrecht, een toelichting gegeven op de (concept) Transformatieagenda aan de adviesraden Wmo/ Sociaal Domein. De volgende adviesraden waren aanwezig. Uit de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden: Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam en Molenwaard. Uit de regio Drechtsteden: Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.

We hebben de heldere toelichting van Marleen erg gewaardeerd. Verder willen we onze complimenten maken over de Transformatieagenda, alle relevante punten zijn erin opgenomen. Ook staan de adviesraden in principe positief ten opzichte van de beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis. We maken ons wel zorgen over de uitvoering. De transformatie is complex waarbij meerdere partijen een belangrijke rol spelen. Partijen die allemaal goed met elkaar moeten samenwerken om de uitvoering integraal en soepel te laten verlopen.

Uit de gevoerde discussies kwamen de volgende gezamenlijke punten naar voren waar we uw aandacht voor vragen.

1. Cliëntondersteuning

In de Transformatieagenda krijgt de cliëntondersteuner te veel rollen Hij/zij heeft de rol als cliëntondersteuner zoals omschreven in de Wmo 2015: "Onafhankelijke ondersteuning met informatie, advies en algemene ondersteuning die bijdraagt aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie en het verkrijgen van een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, preventieve zorg, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen."¹ Deze rol staat helder in § 2.8 (2^e alinea p.11).

In de notitie krijgt de cliëntondersteuner nog drie andere rollen die volgens ons niet kloppen met de landelijke omschreven opdracht van de cliëntondersteuner:

- De rol van signaleerder en van vertrouwenspersoon (2^e alinea p. 11, laatste zin). De persoonlijk begeleider van de cliënt signaleert. Een cliëntondersteuner is tijdelijk. Signaleren wanneer het minder goed gaat, is permanent nodig. De cliëntondersteuner kan gepositioneerd worden in het sociale (wijk)team, zo staat in de notitie. Maar volgens ons komt de onafhankelijkheid van de cliëntondersteuner

¹ Een cliëntondersteuner denkt met iemand mee, helpt iemand zijn situatie op een rijtje te zetten en geeft daarbij zo nodig informatie en advies. Dit kan gaan om vragen op allerlei gebieden: wonen, inkomen, werk of dagbesteding, zorg, onderwijs, opvoeding, contacten. Een cliëntondersteuner kan iemand zo helpen bij het voorbereiden op en voeren van het keukentafelgesprek, bij een eventuele beroepsprocedure en bij het zoeken en vinden van de hulp en steun die bij hem of haar past. De cliëntondersteuner helpt dus de weg te vinden naar de oplossingen en als dat nodig is daarbij een gerichte aanspraak te doen op de gemeente (het sociaal domein: Wmo, Jeugdwet, Participatiewet), de zorgverzekeringswet of de Wlz. Daarnaast en in aanvulling daarop kan iemand te allen tijde een naastbetrokkene vragen aanwezig te zijn bij het keukentafelgesprek. Dit noemen we géén cliëntondersteuning (Inspiratiedocument Cliëntondersteuning, VNG, 1 juni 2015),

In Artikel 2.2 Cliëntondersteuning van de plaatselijke verordening staat: "Het college wijst cliënten die een melding doen en hun mantelzorgers op de mogelijkheid zich gedurende de procedure desgewenst te laten bijstaan door een onafhankelijke cliëntondersteuner."

hierdoor in het geding en diens rol als vertrouwenspersoon kan wringen (§ 3.2, 2^e alinea p.12) en zoals gezegd cliëntondersteuning is tijdelijk. De behoefte aan een vertrouwenspersoon kan er ook zijn als de cliëntondersteuner niet meer in beeld is.

- Die van regisseur (§ 3.2, 1^e alinea p.12). Dit is volgens ons onjuist. De regie ligt zo veel mogelijk bij de cliënt. De cliëntondersteuner helpt de cliënt hierbij.

We adviseren om in de notitie vast te houden aan de taken van de cliëntondersteuner zoals omschreven in de Wmo 2015. De andere rollen passen hier wat ons betreft niet bij. Het zijn overigens belangrijke rollen die zeker vervuld moeten.

2. Betaalbare en geschikte woonvoorzieningen

In hoofdstuk 5 wordt genoemd dat er afspraken worden gemaakt met woningbouwcorporaties en zorgaanbieders over de huisvesting van kwetsbare groepen. Dat is fijn, maar we maken ons zorgen over het aanbod van kleinschalige woonvoorzieningen en woningen. De vraag naar goedkope woningen is groot, niet alleen cliënten die vanuit een beschermende woonvorm zelfstandig willen (gaan) wonen, willen een goedkope woning. Ook anderen, zoals mensen met een licht verstandelijke beperking, jongeren en statushouders willen dit. De druk op dit deel van de woningmarkt is groot. Wij bevelen dan ook aan dat specifieke maatregelen worden genomen, om voldoende woonvoorzieningen en zelfstandige woningen te realiseren.

3. Creëren van draagvlak in de wijken/buurt

De nieuwe koers is dat cliënten gaan of blijven wonen in wijken of dorpen. Vaak zijn de goedkopere woningen geclusterd in één wijk/buurt. Zoals gezegd onder punt 2 zijn er meerdere 'doelgroepen' die in deze woningen wonen. Dan kan het gebeuren dat een relatief grote groep kwetsbare burgers bij elkaar woont. Dat kan een belasting zijn voor de wijk/buurt. We adviseren om, naast zorgaanbieders, wijkteams, wijkagenten en woningcorporaties, ook de buurtbewoners hierbij te betrekken, bijvoorbeeld via de wijkraad of bijeenkomsten voor de buurtbewoners. Draagvlak in de wijk is belangrijk.

Daarnaast maken we ons zorgen over de veiligheid van de cliënt zelf en de omgeving. Als voorbeeld denken we hierbij aan de gasexplosie in Rotterdam een paar jaar geleden. In § 5.2 wordt aangegeven dat er goede afspraken gemaakt moeten worden met zorgaanbieders, wijkteams en wijkagenten. We onderschrijven het belang van het maken van deze afspraken. We adviseren om ook hier de woningbouwcorporaties, de wijkraden en buurtbewoners te betrekken. We moeten inderdaad voorkomen dat mensen gestigmatiseerd worden, maar sociale contacten en maatjes in de wijk kunnen hen helpen bij het zelfstandig wonen.

4. Druk op mantelzorgers en het sociale netwerk

Nu mensen van beschermd wonen naar beschermd thuis gaan, kan dat gevolgen hebben voor de mantelzorgers en de rest van hun sociale netwerk. De druk kan hoger worden. We adviseren om ook bij 'beschermd thuis' voldoende individuele begeleiding te indiceren, zodat de druk op mantelzorgers niet groter wordt. Bovendien adviseren we om bij de overgang van beschermd wonen naar beschermd thuis de mantelzorgers en het netwerk te betrekken. Op deze manier kunnen mantelzorgers en het netwerk aangeven wat zij voor de cliënt kunnen doen en wat niet.

5. Wat gebeurt er in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

Op verschillende plaatsen in de Transformatieagenda worden innovatieve projecten rond zorg en begeleiding bij werk genoemd die uitgevoerd worden in de Drechtsteden, zoals in § 2.6 (2de alinea, p.10) en in § 2.8 (laatste alinea). We vragen ons af of dergelijke projecten ook in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden uitgevoerd worden. Zo ja, dan adviseren we om die ook op te nemen in de Transformatieagenda.

6. Vrouwenopvang

In § 2.2 wordt aangegeven dat de crisisopvang en doorstroomappartementen in Dordrecht gesitueerd zijn. Bij navraag tijdens de bijeenkomst op 9 oktober jl. kwam naar voren dat er ook opvangplaatsen zijn in Gorinchem. We adviseren om dit ook te vermelden in de Transformatieagenda.

7. Beschut werken en participatieplekken

In hoofdstuk 6 wordt gesproken over werk en dagbesteding. We adviseren om hier ook aandacht te besteden aan beschut werk. Een groep mensen die beschermd woont, werkt immers beschut.

In de Transformatieagenda worden de participatieplekken als één van de mogelijkheden genoemd voor een zinvolle dagbesteding. We zijn het hier van harte mee eens, maar de vraag is of het gereserveerde budget wel toereikend is ten opzichte van de behoefte aan participatieplekken. Verder vragen we ons af of hoe het staat met het budget voor participatieplekken in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden.

In mei jl. hebben de gemeente Dordrecht en de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) besloten om de instroom van participatieplekken in de Drechtsteden stop te zetten voor de rest van 2017, omdat het streefaantal bereikt was en het budget daarmee op was. Wij hebben vernomen dat na bezwaren van andere gemeenten de SDD recent heeft aangegeven toch budget vrij te willen maken om een aantal nieuwe participatieplekken in een of meer gemeenten te financieren.

Wij pleiten ervoor om de behoefte aan participatieplekken leidend te laten zijn. Verder hebben we begrepen dat de SDD een aantal mogelijke scenario's over de toekomst van de participatieplekken gaat formuleren.

8. Financiële gevolgen

We begrijpen dat het nu nog niet duidelijk is hoe de financiële middelen verdeeld gaan worden. We onderschrijven de laatste zin van § 8.4. Er moeten goede afspraken gemaakt worden over de financiering van de begeleiding van cliënten die niet teruggaan naar de gemeente van herkomst. De cliënt mag niet de 'dupe' worden van de financiële afwikkeling tussen gemeenten.

9. Worden in plaats van zijn

In de kopjes van bijvoorbeeld de paragrafen 4.2 en 4.2 wordt de suggestie gewekt dat er al afspraken gemaakt zijn. We begrijpen dat ze deze afspraken nog gemaakt moeten worden. We adviseren in de kopjes 'zijn' te veranderen in 'worden'. Of duidelijk te vermelden dat het hierbij gaat om beoogde resultaten.

10. Herstelgerichte zorg

In § 1.2.5 en in hoofdstuk 7 (1^e alinea) staat de zinsnede: Herstel is meer dan genezing van een eventuele ziekte *alleen*. Bij mensen met chronische psychische aandoeningen, zoals autisme of schizofrenie is genezing in het geheel niet mogelijk. Het gaat hierbij om het streven naar herstel van functioneren in de verschillende levensdomeinen. Wij adviseren u om de genoemde zin anders te formuleren.

11. Betrokkenheid adviesraden

Tot slot willen we als adviesraden graag betrokken blijven bij de verdere uitwerking van de Transformatieagenda en bij de formulering van de mogelijke scenario's over de toekomst van de participatieplekken (zie laatste alinea van punt 7 van dit advies).